

IZHAJA VSAKI DAN
tudi ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj.
Pesmične štev. se prodajajo po 3 nč. (6 stot.) v mnogih
tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, Št. Petru,
Postojni, Sežani, Nabržini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdov-
ščini, Dornberga itd. Zastarele štev. po 5 nč. (10 stot.).
OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1
kolone. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 3 st. mm,
osmrtnice, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po
20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka
adaljna vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot. beseda, naj-
manj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave
„Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.
V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA
za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na na-
ročbe brez doposlone naročnine, se uprava ne ozira.
Naročnina za naslednje izdaje „EDINOSTI“ stane: cele-
steno K 5-20, pol leta 2-60.
Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefranko-
vana pisma se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo.
Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista.
UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom)
Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik
konsorcijski lista „Edinost“. — Tiskarna konsorcijska
lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18.
Poštno-hranilnični račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

BRZOJAVNE VESTI.

Minister Gessmann na Tirolskem.

DUNAJ 28. Minister dr. Gessmann se nahaja na informacijskem potovanju po Tirolskem. Danes je prišel v Trafoj. Prej je še obiskal Zirl, kjer si je ogledal pogorišče ter obljubil prebivalstvu podporo. Minister odpotuje danes preko Merana v Bolcan.

Srbski cerkveni kongres.

KARLOVCI 28. Danes je bil otvorjen srbski cerkveni kongres. Kraljevi komisar, pravosodni minister dr. Günther, je prečital nagovor, s katerim je preglasil kongres otvorjenim. Nato je pakraški škof pozdravil kraljevega komisarja, nakar je isti odgovoril ter med drugim rekel, da je po nalogu cesarjevim izključena razprava o vsakem drugem predmetu, dokler ni izvoljen oziroma instaliran patrijarh. Komisar je pozval kongres, naj v treh dneh določi rok za izvolitev patrijarha ter ga potom predsedstva kongresa o tem obvesti.

KARLOVCI 28. Srbski radikali so imeli sejo, na kateri so jednoglasno sklenili, da bodo na volitvi za patrijarha vsi složno glasovali za škofa Zmajevića.

Sklicanje hrvatskega sabora.

BUDIMPEŠTA 28. List „Keleti Ertesito“ poroča, da bo hrvatski sabor sklican koncem meseca oktobra.

Sestanek v Revalu.

REVAL 28. Včerajšnji konferenci so prisostvovali poslanik Nelidov in admiral Touchard ter francoski vojaški ataše v Petrogradu.

Venecuela in Holandska.

WILLEMSTAD 28. Holandski poslanik Reuss je prejel včeraj brzojavno povelje, da odpotuje takoj na Holandsko.

Iz Maroka.

KOLIN 28. „Köln Zeitung“ poroča iz Tangerja od 27. t. m., da se potrjuje vesti, da je bil Abdul Aziz poražen in obkoljen med Sair Siadio in Makrasom ter da je vojska, prišedša iz Lafaja prisilila Abdul Aziza, da se moral umakniti.

Slavjanski umri.

BUKAREŠT 28. — Znani ruski pevec in kapelnik Slavjanski je včeraj tukaj umrl.

Taifun.

HONGKONG 28. (Nemška kab. družba). V minoli noči se je valed taifuna zrušilo več hiš. Škode ni bilo možno še oceniti.

HONGKONG 28. (Nemška kab. družba). Vkljub pravočasnemu svarilu se je valed taifuna ponesrečilo sedem deloma velikih parnikov. Dva so rešili. Med zgradbami, ki so se porušile, je več trgovinskih hiš. Število mrtvih še ni znano, ali utegne biti precej veliko.

Parnik se potopil, 300 ljudi utonilo.

HONGKONG 28. Kakor poroča neka brzojavka iz Kantona, se je včeraj potopil parnik „Inking“. 12 oseb so rešili; okoli 300 jih pogrešajo.

Gibanje v Turčiji.

CARIGRAD 28. Po štambulskih ulicah je živahno. Dečki ponujajo na prodaj časnike, drugi prodajajo rudeče trake s turškimi napisom: „Svoboda, enakopravnost, pravičnost!“ Te trakove nosijo ljudje na rokavu oziroma na fesu.

SOFIJA 28. Iz Ginate ob bolgaraki meji je dospela senzacionalna vest, da je prebivalstvo po proglašanju ustave spodilo

evropske častnike, katerim je bila poverjena reforma orožništva.

CARIGRAD 28. Govori se, da prično volitve za meseca avgusta in da bo parlament sklican za 1. novembra.

CARIGRAD 28. Vsi organi porte ter drugi vladni organi smatrajo evropsko reformno akcijo za Macedonijo kakor dovršeno. Značilno je, da se nadaljujejo navdušena pobratimstva med Grki in Turki.

Na neki manifestaciji, ki se je vršila pred patrijarhatom, je imel nek Mladoturek govor. Patrijarha so dvignili na rame in ga poljubili. Razni govorniki povdarjajo na shodih velikanski razvoj in vsepe Japonske.

BEROLIN 28. „Voss. Zeitung“ poroča iz Belegrada: Glasom konzularnih poročil iz Macedonije so častniki, katerim je bila poverjena reforma orožništva, po proglašanju ustave slekli orožniško uniformo in oblekli uniformo turških častnikov. Na ta način hočejo demonstrirati proti reformni akciji Evrope.

MONAKOVO 28. Turška vlada je pri tvornici Krupp naročila topov za šest milijonov.

ATENA 28. (Aten. ag.) V raznih krogih Makedonije so Mladoturki prisilili voditelje Grkov in Bolgarov, da so se pomirili. Grki so povsod pripravljeni podpirati nov stvarni položaj. Atensko časopisje daje v tem smislu grškemu prebivalstvu v Turčiji nasvetov.

CARIGRAD 28. Splošno se govori in zatrjuje v krogih porte, da je sultan sinoči pred šejk il islamom prisegel na ustavo in da šejk il islam to danes javno razglasil in se tako postavi nekako za poroka. To utegne zelo pomirjevalno uplivati na prebivalstvo.

CARIGRAD 28. Listi priobčujejo sedaj tudi komentarje evropskega časopisja, kar je bilo doslej nemogoče.

ATENA 28. (Aten. ag.) Grško prebivalstvo v Makedoniji in Epiru je s spremembo zelo zadovoljno in fraternizira povsod z drugimi narodnostmi.

Dunaj 28. „N. Fr. Presse“ poroča iz Rima: Koncem septembra odpotuje kraljica vdova Margarita v Avstro-Ogrsko. Obišče Dunaj, Budimpešto in Prago. Seveda se izogne italijanskim mestom.

Dunaj 28. — Glasom dospelih vesti se je zdravstveno stanje don Carlosa zboljšalo.

IL 28. Nadvojvodinja Marija Valerija je ob 11. uri predpoludne prispela smakaj s petimi otroci. Na kolodvoru sta jo vsprejala cesar in princ Leopold.

Petrograd 28. V okolici Astrahana, Saratova in ob Volgi se je pojavila kolera.

Beligrad 28. Uradni list je priobčil kraljev ukaz, s katerim je bivši finančni minister, državni svetnik dr. Paču imenovan členom samostojne monopolne uprave.

Tridesetletnica okupacije Bosne in Hercegovine.

Dne 12. julija 1878 je berlinski kongres dovršil svoje zasedanje, vprejemši ves „berlinski dogovor“, ki je končno popravil evropsko geografsko karto, katero je takrat nemilo začel predelavati naslednik revolucije — Napoleon.

Člen 25. „berlinskega dogovora“ odkazuje Avstro-Ogrski nalogo, da zasede turške pokrajine med Dalmacijo, Drino in banovinsko Hrvatsko, da v njih vspostavi mir in red. Turška zločeda nad krščansko rajo so prišla v pravi čas Avstriji, da kakor mandatarica Evrope inavgurira aktivno delovanje svoje

politike, ki jo mi nazivljemo: nemški Drang na Balkan!

Avstrijski zastopnik minister Julij Andrássy se je povrnil s kongresa z dobrim sadom. Že tedaj so bili na Dunaju uverjeni, da Bosna in Hercegovina obilno nadomestita avstrijske izgube v Italiji.

Dne 27. julija je sledila ratifikacija dogovora, a dva dni kasneje je FZM baron Josip Filipović prešel Savo pri Brodu, dočim je avstrijskim četam — bili so zgolj slovenski in hrvaški junaki — na severovzhodu in severozapadu zapovedoval podmaršal baron Stefan Jovanović.

Dne 29. julija 1878 — danes se torej dovršuje 30 letnica — zaplapolala je v Bosanskem Brodu na Savi avstrijska črna-rumena zastava in Bosna-Hercegovina je bila proglašena kakor okupirana v imenu Nj. Velikanstva Frana Josipa.

Krščani so v velikem veselju pričakovali tega dne, pak so se v Mostaru in Sarajevu dvignili proti turškim oblastim. Za to ustajo so mnogi delali osobito dalmatinski Hrvatje, ki so se nadejali jedinstva demovine, ko bo Turčin pregnan iz Bosne. O dalmatinski akciji bi vedel največ pripovedovati zadarski „Narodni list“, čegar uredništvo je bilo sedežem generalnega štaba ustašev in njihovih prijateljev.

Ali Turki se niso hoteli pokoriti volji berlinskega kongresa. Dvignili so se proti „kaurinu“, a še danes se ne ve, koliko je bilo njihovih ustašev.

Do prvih spopadov je prišlo v Hercegovini pri Čitluku in v Bosni pri Maglaju. Kakor rečeno: v Sarajevu in Mostaru so se dvignili krščani. V prvem se je pogubil zloglasni Hadžiloja, a v drugem so ubili kajma kana in muftijo.

Napredovanje avstrijskih čet je bilo počasno, ker so se turški ustaši držali hrabro. Na vzhodu, pri Dobosnici, je podmaršal Szapary doživel celo poraz.

Baron Filipović je po krvavi bitki zmagovito vstopil v Sarajevu dne 19. avgusta. Bihač je pal 19. septembra, Tuzla 21., Livno in Klobuk 29. istega meseca. V mesecu oktobru so bili zavzeti Gorazda, Višegrad, Čajnica in Foča. V teh spopadih je operiralo do 250.000 avstrijskih vojakov, od katerih je ostalo na bojnem polju 7 tisoč junakov.

Te številke pričajo, da Hercegovina-Bosna ni okupirana, marveč v resnici z bojem osvojena.

Vojska uprava, ki še danes vlada v „okupiranih deželah“, bila je odijozna domačemu prebivalstvu takoj z začetka. A ko je bila leta 1881 uvedena vojaška dolžnost, je vnovič počila ustaja, ki pa je bila takoj udušena.

Leto potem je prevzel „civilno upravo“ skupni minister financij Kallay, kateremu je pred par leti sledil sedanji vrhni upravitelj dežela, baron Burian.

Trideset let je minolo, odkar je Avstrija dobila veliki humanitarni in politični mandat, pak je to krasna prilika, da vprašamo to mandatarko za račun njenega delovanja.

Ne bo se obotavljala. Pokaže nam železnice, poti, razvoj industrije in mir turških krvnikov, pak najde se Evropejcev, ki bodo ploskali Avstriji: Hvala ti! Častno si rešila nalogo!

Ali mi, ki smo sosedje avstrijskemu delu v okupiranih deželah, mi, do katerih še vedno dan na dan prihajajo glasovi nesrečne bosanske raje; mi, ki bolje umevamo jezik hrvatskih in srbskih delegatov, kadar v avstrijski delegaciji govorijo o okupatorski Avstriji; mi moramo danes ponoviti staro

so tu, so pobili Turke in zasedli postojanko. Zakaj ni ališati nobenega govorjenja, nobenega prasketanja ognjev straž? A saj le od slabosti ničesar ne slišim. Oni so gotovo tu.

„Na pomoč! Na pomoč!“

Divji, brezmiselni, hripavi kriki se izvijajo mojim prsim, in nobenega odgovora ni nanje. Glasno odmevanje v nočnem zraku. Sicer je vse mrtvaško-tiho. Le cvrčki cvrče nevtudno dalje. Mesec gleda dol na-me sočutno in s polnim obrazom.

Ko bi oni tam bil ranjen, bi se od takega krika prebudil. A je mrlič. Eden naših ali Turek? Moj Bog! Kakor bi ne bilo vseeno?... In spanec se zgrne na moje otekle trepalnice.

Ležim z zaprtimi očmi, dasi sem že dolgo časa zbujen. Nočem odpreti oči, ker čutim skoz zaprte trepalnice solčno luč: če odprem oči, me bo bodlo. Je tudi bolje se ne premikati. Včeraj (zdi se mi, da je bilo včeraj?) so me ranili; pretekel je en dan, drugi preteče — in jaz bom umrl. Vse mi je enako. Najbolje je se ne gautiti. Naj ostane

tožbo: Bosna in Hercegovina sta ranina jugoslovanskega telesu, zrcalo raznarodovalne politike Dranga.

Morda sta v Bosni in Hercegovini industrija in trgovina danes relativno na viši stopinji, nego li sta bili pred 30 leti. Ali pa je to dovolj? In kar je glavno: za koga se je izvršil ta napredek?!

Poglejte Sarajevo! Pravi pravcati mali Berolin! Deželo so poplavili tuji uradniki, ki več ali manje (in često, na žalost, jako često pod hrvatsko firmo) vsi služijo državnim ideji dranga. Industrijci pak in bolje panoge trgovine drže v svojih rokah nemški in madjarski Židje, ki pustošijo po bosanskih žumah in rudnikih.

Domače prebivalstvo je zapostavljeno povsodi: v javnih službah, v trgovini; z eno besedo: povsodi, kjer se ne robuje.

Ako pa tudi domače prebivalstvo napreduje ekonomski in kulturno, se ima zahvaliti na tem jedino zavednosti naroda, ki so jo probudili sosednji bratje.

Glavni vir bede bosanske raje, vir, ki bi ga bila morala okupatorka zamašiti že v prvih letih svojega delovanja, ta je še zaveščiše krivice, ki označujejo turške razmere v Bosni. To je agrarno vprašanje, ki ga Avstrija še vedno nikakor neče rešiti, ker bi se s tem rešil narod, da se ojači do samostojnosti!

Ali Avstrija je v tridesetih letih svojega dela došla tudi do tega vspeha, da morejo danes Bosanci zavidati — Turčijo, kjer so tudi dobili ustavo in parlamentarno življenje, dočim o njih, Bosancih, civilizovana okupatorka pravi, da za ustavo niso zreli.

Turčija je danes (ako izvzamemo razmere v Hrvatski, ki so huje nego turške) v — Bosni in Hercegovini!! Vprašanje je sedaj: zakaj vladajo turške razmere v Bosni in Hercegovini?!

Evo zakaj: ker se je narod začel buditi mnogo poprej, nego je okupatorka izvršila glavno točko svojega programa, ki je vodil Andrássyja na berlinskem kongresu.

Bosna še ni absolutna nemška kolonija; Bosna postaja celo zelo sumljivo oporišče za daljno avstrijsko akcijo na Balkanu.

Zato Bosna „ni zrela“ za parlamentarni zem in zato njena vojaška sodišča imajo še mnogo posla s „srbskimi vešizdajalci“.

Ali mi se ipak nadejamo, da 30-letno izkustvo dovede do pameti tudi dunajske in peštanske kolonizatorje. Ker to ni Maroko, ni Zanzibar, ampak srce Balkana, obkroženo polnim življenjem v Banovini, Dalmaciji in Srbiji. Trzanja v teh deželah odmevajo čvrsto tudi v Bosni in Hercegovini.

Dosedaj je šlo dobro, dokler se je znalo z Dunaja doli motiti skladnost teh trzanj, dokler se je s pomočjo poslušnih cerkvenih dostojanstvenikov (Stadler) in priseljenih uradnikov znalo motiti slovo med domačim hrvatskim in srbskim prebivalstvom.

Ali dan, ki že sije v Banovini in Dalmaciji, zasije polnim sjajem tudi v Hercegovini in Bosni, in tedaj uvidijo bratje, da njihova nesloga služi le tretjemu!

Do te sloge mora priti! Kako se potem reši vprašanje „okupiranih“ dežel, to je težko predvidjati. Kajti končno rešenje tega vprašanja se identifikuje s kako aneksijo; ali danes so razmere na Balkanu preveč motne, da bi se moglo misliti na aneksijo Bosne in Hercegovine kakor na kako jednostavno vprašanje.

Kakor Slovani želimo mi ipak, da se izvede tudi aneksija in nočemo biti nasprotni,

telo nepremično. Kako dobro bi bilo, ustaviti tudi delovanje možganov! A ni ga mogoče ustaviti z ničemer... Misli, spomini se drenjajo po glavi. Sicer pa ne bo dolgo trajalo, kmalu bo vsa ga konec. Samo v časopisih bo stalo par vrstic, da so, kakor rečeno, naše izgube neznatne: ranjenih je toliko in toliko, padel je enoletni prostovoljec Ivanov. Ne, celo imena ne bodo pisali; rečeno bo enostavno: ubit — eden. Kdorkoli, kakor tisti neznani psiček...

Cela slika vatane tu pred mojim spominom. Tega je že davno; sicer pa — vse, celo moje življenje, tisto življenje, ko še nisem ležal tu s prestreljenimi nogami, leži tako daleč za menoj...

Šel sem gor po cesti, drvenje množice me je ustavilo. Množica je stala tam in molče gledala na nekaj belega, kravečega, mlo cvilečega. Tu je bil majhen, prearčan psiček: tramvaj ga je bil povozil. Umiral je natanko tako kakor jaz zdaj tukaj. Neki portir je razpahal množico, prijel psička za repek in ga odnesel. Ljudstvo se je razšlo. (Dalje.)

PODLISTEK.

2

Štiri dni.

Črtica iz rusko-turške vojne.

Ruski spisal V. M. GARŠIN.

Hočem se vzdigniti in sestiti. To gre težko, ako sta obe nogi razbiti. Treba nekolikokrat poizkusiti; slednjič, z očmi, od bolečine izbuljenimi, se usedem.

Nad menoj lisa temnomodrega neba, na katerem blešči svetla zvezda in nekaj manjših, kroginkrog nekaj temnega, visokega. Grmovje je. Ležim v grmovju: zato ne niso našli! Čutim, kako se mi ježe lasje...

Toda, kako sem začel v grmovje, ako sem bil ranjen na travniku? Najbrže sem ranjen zlezel sem. od bolečin nezavesten. Čudno je samo, da se zdaj ne morem ganiti, dočim sem se vendar mogel privleči do teh grmov. Lahko pa je tudi, da sem imel tedaj samo eno rano in da me je druga krogla zadela še-le tukaj.

Blede, rožnate lise so se prikazovale

da se to zgodi na korist Avstrije. Ali — pod jednim pogojem: da se Bosna in Hercegovina anektirata deželam, k katerim je tudi pripadala — hrvatskemu kraljevstvu! To je jedino naravno rešenje bosanskega vprašanja. Hrvatsko ujedinjeno kraljevstvo na jugu, to bi pomenjalo pravo podlago avstrijske balkanske politike, ali to bi pomenjalo tudi konec politiki nemškega dranga, katere najzlostnija žrtva je današnja jubilara Herceg-Bosna!

J. J.

Sestanek v Revalu.

V tem pristaniščnem mestu se vrše dui v drugi važni politični dogodki. — Nedavno se je vršil tu sestanek med carjem in angležkim kraljem. To je bil sestanek prvega reda, kar se tiče njega važnosti za politično konstelacijo v Evropi. Tu se je nadaljevala akcija za koncentracijo evropskih vlasti, ki hočejo berolinskemu vplivu ustvariti izdatno protitežilo. Na tej akciji je pokazal angleški kralj Edvard svojo veliko diplomatično spretnost. A če smemo reči, da se je na tem sestanku postavil temelj gradbi, moremo pa reči, da se na sestanku, ki se vrši v Revalu ravnokar med ruskim carjem in predsednikom francoske republike, spopolnjuje načrt za nadaljnje delo.

Sestanek nosi na sebi značaj velike prisrčnosti in — soglašanja v namelih. To je razvidno iz zdravic, ki sta jih izrekla včeraj car in predsednik na svečanem obedu.

Car je napil predsedniku: Gospod predsednik! Živim in ikrenim veseljem Vam klidem dobrodošlico v ruskih vodah, zahvaljujem vas prisrčno na tem obisku, ki ga vsa Rusija smatra novim dokazom o vezeh iskrenega in nepremenenega prijateljstva, ki spaja Rusijo in Turčijo. Vaše bivanje med nami bo imelo — tega sem gotov — ta efekt, da se bolj utrdite vezi, da bo volja obeh prijateljskih in medsebojno zvezanih narodov, da tekmuje za ohranitev in uvrščenje svetovnega mira, blestela v novi luči. Gospod predsednik! Pijem na vaše zdravje, v slavo in blaginjo Francije!

Predsednik Fallieres je odgovoril:

Vaše veličanstvo ne more dvomiti na radosti, ki jo občuti predsednik francoske republike, izražajoč v ruskih vodah prisrčen pozdrav Francije. Čustva, ki jih radostno izražam, veljajo tudi njenemu veličanstvu carici, ki pridružuje ljubkost k sijaju tega slavlja. — Zahvaljujem Vaše veličanstvo na besedah, izrečenih ravnokar, in srečen sem, da morem tu z vami, vaše veličanstvo, vnovič utrditi čustva trajnega in zvestega prijateljstva, ki spajajo naš narod. — Ta vez, sklenjena toli srečno v obrambo skupnih interesov, ima dragoceno posvečenje sedanje dobe. Ta vez je v Evropi jamstvo ravnotežja in bo trajala v največje dobro Francije in Rusije. Uverjen sem kakor vaše veličanstvo, da ta naš sedanj sestanek vnovič potrdi trdno voljo naših dežel za tekmovanje na ohranjanju in uvrščanju svetovnega mira. Drvigam čašo na čast Vašega Veličanstva, njenega veličanstva carice, njenega veličanstva carice-matere in vse carske rodbine. Nazdravljajmo veličini in sreči Rusije, prijateljice in zaveznice Francije!

Ogrska.

Konferenca ogrskih Rumunov.

Iz Arada javljajo, da bo imelo rumunsko kulturno društvo „Astra“ od 6. do 8. avgusta v Szilagy Somly-u tridnevno deželno konferenco, na katero pride tudi mnogo gostov iz Rumunske.

Slovaki proti madjarski zvezi.

Te dni se je v Budimpešti vršil shod slovaških delavcev, ki je skoraj enoglasno sklenil da slovaški delavci nikakor ne smejo vstopati v katoliško madjarsko delavsko zvezo, ker deluje ista proti Slovakom. Potom agitacije, časnikov in letakov se opozori vse slovaško delavstvo po vsej Ogrski, da ne naseda madjarski delavski zvezi.

Drobne politične vesti.

S srbskega dvora. Kakor javljajo iz Beograda, se kralj Peter poda na štrictedno lečenje v Ribarsko Banjo. Prestolonaslednik Gjorgje odpotuje papo dovršenih izpitih v inozemstvo.

Madjarska banka v Bosni. — Iz Budimpešte poročajo: Peštanska komercialna banka odpre v Sarajevu svojo podružnico, ki prične delovati že meseca januarja 1909.

Nova tajna svetnika. Z Dunaja poročajo, da bosta ministra Prašek in Fiedler teh dni imenovana za tajna svetnika. To sta edina ministra, ki še nista tajna svetnika.

Italija in Rusija. „Echo de Paris“ je priobčil izjavo ruskega poslanika v Rimu Muravieva, v kateri pravi, da postaja zblizevanje med Italijo in Rusijo čim dalje večje in da bo to novi faktor, ki bo poleg francosko-ruske zveze služil ideji svetovnega mira.

Dnevne vesti.

Pomanjkanje krme. — Iz odboroze seje „Kmetijske družbe za Trst in okolico“ z dne 23. t. m.

Na poziv c. kr. namestništva, da se družba izrazi glede pomoci radi pomanjkanja krme

vsled letošnje spomladanske suše, sestavilo se je obširno sporočilo, v katerem se navaja število glav goveje živine v trž. okolici; koliko se prideluje sena v normalnih navadnih letinah; koliko se ga je pridelalo letos in koliko ga primanjkuje, da se živina preživi. Iz tega sporočila posnemamo glavne podatke.

Okolica tržaška ima okoli 2500 glav goveje živine; za prekrmljenje te živine treba v 6 zimskih mesecih do 45 tisoč kvintalov sena računaje navadno 10 kg sena na dan na vsako glavo. Ker se letos ni pridelalo v obče niti četrtino potrebnega sena, je pomanjkanje veliko. Predlaga in urgira se, naj vis. c. kr. vlada podela za prvo nujno pomoč najmanj 10 tisoč kron, ki naj se razdele v denarju najubožnim živinorejcem. Ostalo potrebno množino sena (približno 30 tisoč kvintalov) pa naj vlada razdeli posamičnim živinorejcem tekotom prih. zima in spomladi, ko pomanjkanje krme doseže svoj višek.

Neohodno potrebno je, da vlada osigura in preskrbi potrebno množino sena o pravem času in sicer sedaj takoj, dokler so cene razmeroma niže in dokler ga prekupovalci in špekulanti ne pokupijo.

Slednjič se priporoča vis. c. k. namestništvu, da toliko prvo pomoč v denarju, kolikor tudi pozneje v senu izroči v razdelitev načelnistvom sedmerih „Zavarovalnic goveje živine“ nabavljajočih se po vsej okolici. Tem načelnistvom so namreč najbolj natančno znane krajevne gospodarske razmere in po njih večja ali manjša potreba podpore pri posamičnih živinorejcih. Po tej poti bi se razdelitev izvršila najhitreje, najpravičnejše in najekonomičnejše. Zato priporoča kmetijska družba toplo, da se razdelitev mirno vestjo poveri goriimenovanim načelnistvom, ki to gotovo izvrše z najboljšim vspehom.

Obletnica razvzitja zastave društva „Kolo“ minole nedelje v „Narodnem domu“ v Barkovljah je bila pravi častni dan za pevce, pevke, tamburaše in pevovodjo tega društva. Ne spominjamo se z lepa, da bi bilo na kaki veselici občinstvo, tako iskreno in prav iz srca obsipalo pevce in pevke s pohvalo in

priznanjem kakor se je to godilo v Barkovljah. Peli so pa tudi tako eksaktno, fino nijencirano, da je bilo res v pravo naslado za poslušalce. V tem pogledu govori najzgovorneje dejstvo, da so morali na burno zahtevno vse točke ponavljati. Izlasti je bilo občinstvo kar elektrizovano ob pevanju H. Vogriča ženskega zbora „Pri belem konjičku“ (iz znane igre tega imena) in pa istega skladatelja „Venca“ slovenskih in hrvatskih pesmi (oba zbora ob spremljevanju tamburaškega zbora). V prvem zboru se je pokazala gospica Milka Katalanova, izborna solistinja mehkim, zvonkim sopranom. Kapelnik g. H. Vogrič se je pokazal na tem koncertu zopet spretnega in energičnega pevovodjo, ki ima pevce popolnoma v svoji oblasti.

Tudi burko „Nemški ne znajo“ so uprizorili diletantje kaj vrlo in je ta točka srečno zaključila lepi program. Tudi po oficijelnem vsprejemu je občinstvo glasno izražalo svoje priznanje pevskemu društvu „Kolo“.

Z eno besedo: popoln moralen vspeh. Tudi materialni vspeh je bil dovoljen, a bi bil gotovo še veliko večji, da ni nebo vse popoldne neprestano strašilo se svojo — mokroto.

Koncert pevskega društva „Ilirija“ v Buzetu. Pevsko društvo „Ilirija“ iz Trsta priredi v nedeljo dne 2. avgusta koncert v dvorani „Narodnega doma“ v Buzetu, s sodelovanjem „Sokolske godbe“ iz Buzeta. Vabi se stsem uljudno slavno občinstvo Trsta in okolice na mnogoštevilno vdeležbo na obiske naših bratov Istranov, saj nas tudi oni obiščejo (kakor se sliši) v velikem številu dne 9. avgusta na slavnosti N. D. O. odbor pevskega društva „Ilirija“ je storil potrebno, da bo do izletniki ki se priglase do petka, znižano vožno ceno tja in nazaj in sicer na polovico seveda proti izkaznici izdani od pevkega društva „Ilirija“. Druge prijave, to je po petku tega tedna, se bode le vpoštevale v toliko kolikor bo prostor dopuščal v vozovih, kajti približno število vdeležencev se naznani 2 dni pred odhodom železniški upravi. Prijave vsprejema Josip Prah ulica Industrija 653 I., Babič ul. Istra, ter v prostorih „Ilirije“ ul. Montecchi 15 vsaki večer od 8 napej.

Grozna tragedija v Rojanu.

Cellčeva aretirana.

Priče smo v analih kriminalitete nenavadnega zločina. Velikanski material, ki stoji na razpolago za raziskavo zločina, zdi se, da še vedno bolj povečuje tajinstvenost in grozoto.

Evo nadaljnjih podatkov, v kolikor so jih nabrali naši poročevalci. Mnogo snovi smo morali radi preobilice gradiva prepustiti na jutrišnji dan.

Morilec na sled.

Trebalo je včeraj najprej izvedeti, kako so prišli morilec na sled, kako so ga ujeli, kaj so našli v njegovem stanovanju, kdo je umorjenka itd. Vesti, ki smo jih poizvedeli in objavili včeraj, je trebalo kontrolirati, poiskati pravilno verzijo, znebiti sploh dogodke one primise ljudske fantazije, ki nekontrolirana od oficijelnih izjav molčeče policije je prosto delovala s prirojenno silo. Vse grozodejstvo pa je že samo na sebi tako tajinstveno in nezasišano, da je bilo res težko določati, kje je meja med resnico in fantazijo. In policija je bila tiha...

Rekli smo, da se je kaj čudnim potom prišlo morilec na sled. On, ki je iz še neznanih vzrokov ubil ono žensko, ki je hotel na tako rafiniran način spraviti se sveta sledove svojega groznega zločina, se je izdal — z neprevidnostjo, ki osuplja ob grozovitosti hudodelstva in bestialni rafiniranosti pri odstranjevanju najmanjšega sledu. Dogaja se pač pri največjih zločinih, ki so bili najbolj zvito pripravljeni in izvršeni z največjo previdnostjo, da je mala, a usodepolna pozabljivost s strani morilca privedla do razkritja zločina.

Tako tudi v tem slučaju. Porabil je za ovoj odsekane glave papir in obrisačo. In med tem ovojem se je našlo kos papirja z muzikalnimi notami in podpisom morilca. Iz nekoliko zamotanega podpisa ni bilo težko doznati ime: Föderan. Ob enem pa je že takoj jutraj nekemu policijskemu agentu, ki si je natančno ogledoval v morju najdeno glavo, letel sum na Föderana. Poznal je istega prav dobro in ravno pred štirimi dnevi ga je videl v tramvaju skupaj z ono žensko, katere glava je tu stala na kameniti mizi. Govorila sta francoski. Policijski agent ju je nekoliko časa opozoval.

Na podlagi teh indicijev so funkcionarji policije okoli 6. ure zvečer obdali hišo in, ker ni bilo Föderana doma, so počakali na njegov prihod. Čim je isti prišel v bližino hiše je bil obdan od policijskih agentov in aretiran. Obledel je, a ostal navidezno miren in svojega miru ni izgubil niti pri pogledu na razsekano truplo, niti ko so mu pokazali glavo.

Truplo — razsekano.

Ko so funkcionarji policije stopili v hišo, so takoj našli sledove umora. V jedilnici je bila pletena košara; odkrili so pokrov in zagledali štiri omote, iz katerih je puhtel smrad trohobe. Odkrili so omote: prikazala so se najprej stegna, potem goleni, slednjič noge. V drugem debelem omotu pri jedilni mizi je bilo oprsje in trebuh v treh kosih. V dveh na

pol skritih omotih za umivalnikom v spalnici so bile roke. Ovoj vsakega omota je bil iz debelega ravnega papirja in povezan z močjo vrvice. Omot, v katerem je bilo truplo, je bil povezan z močnejšo vrvjo. V nekem rešetu so našli klopček vrvice in železno žico. Toliko papir, kolikor žica sta iste snovi, kakor pri omotu, ki so ga našli v morju.

Vest, da je hotel odposlati oziroma da je že deloma odposlal dva omota po pošti, ni resnična. Sedeč po pripravah, se je hotel iznebiti komada za komadom na isti način, kakor je to storil z glavo. Za tako operacijo bi bil rabil brčkone ves teden.

Kdo je morilec?

Videli smo vizitnico morilca z imenom: „Julius Föderan Reichsritter von Föderansperg“; nad naslovom stoji plemška krona. Föderanspergovski star neaški plemski rod na Kranjskem. Julij Föderansperg, ki ima sedaj 48 let, je član ljubljanskega kolena te rodbine in se je poročil baje v Kamniku. Pravilo se je o njem in razni listi so pisali, da je inženir, umirovljen stotnik, da je bil uslužben pri avstrijskem poslanstvu v Carigradu ali pa pri orientalskih železnicah, da je bil v zadnjem času provizoričen uradnik pri avstrijskem Lloyd, potem uradnik pri neki rojanski lesni tvrdki. Dejstvo je, da je bil že 6 mesecev brez posla, in tudi njegova tržaška zaposlenja odgovarjajo resnici. Ali kar se tiče njegovih kvalifikacij ni bil niti častnik niti inženir in njegovo delovanje v inozemstvu, kakor tudi sploh njegova preteklost je zavita v meglo tajinstvenosti.

Vedno bolj rase domnevanje, da se ima tu opraviti s tipom klasičnega zločinca. Sicer kaže že njegov obraz (kljub močni in močati postavi), da je to degeriranec; poteze in razni znaki pričajo o rojenem zločincu, o kriminaloidu po Lombrosovi teoriji.

Klatil se je po svetu, zlasti v Orijentu, in kaj je tam delal, je težko reči. Iz njegovih pisem izvira, da je imel v Orijentu, baje v Drinopelju na Turškem, ljubimsko zvezo in tudi dve hčerki, sad ljubezni; divje ali zakonske, — je težko reči.

Kaj je študiral, se ne ve. Gotovo je, da je precej izobražen. Vešč je zlasti mnogim jezikom in ima neko posebno nagnjenost za tehnične vede. Tako se je našlo v njegovi knjižnici raznih strokovnih inženirskih knjig. Interesantno je, da se v knjižnici nahaja zbirka v več zvezkih „o torturi“. To bi tudi pričalo o njegovem nagnanju k grozovitostim.

Pisava njegova je krasna, enakomerna. Imamo v rokah pismo, ki ga je Föderan pisal l. 1905. odvetniku v neki civilni pravdi. Pismo je tem bolj zanimivo, ker odkriva njegov odurni in prevzetni značaj. Za to objavimo to pismo jutri v celoti z nekaterimi zanimivostmi v neki njegovi pravdi.

Sploh poizvedeli smo marsikaj o njegovi prejšnji minulosti, kar vrše razsvetljajoči žarek v to tajinstveno ekzistenco. Znan nam je dogodek iz njegovega življenja pred štirindvajsetimi leti, o katerem smemo soditi, da je

celo policiji še neznan in ki bo dokazal, da je bil Föderan zločinec že ko mladenič. Stevar je velenanimiva in romantična in povemo jo svojim čitateljem v jutrišnji številki.

Pred 6 leti pa je baje na Dunaju poskusil zločin. Skril se je v zaboj in dal ga ponesti v hišo rodbine, kjer je hotel izvršiti zločin. Rodbina pa zaboja ni hotela sprejeti, na kar so ga postreščeki pustili stati na cesti. Foedransperg je iz zaboja zlezal in pobegnil.

Interesanten je strogi in vzorni, da pretirani red, v katerem je Foedran držal svoje stvari. Tako je mož shranjeval najbolj neizdatne stvari. Pisna so bila shranjena po datumu in dopisovalcih; na sprejetih pismih je datum odgovora na iste. V kleti so stare „N. F. Presse“ spravljene po zaporednih številkah. Celu surov papir, kakoršnega je rabil za omote, je v kleti spravljen z največjim redom. Tudi cigaretna odpadke je shranjeval; našlo se jih je par tisoč. To vse dokazuje neko abnormalnost, ki — dasi ne izključuje krivde — priča vendar o degeneriranosti.

Kdo je umorjenka? — Ljubimka ali hči?

Povedali smo včeraj, da gleda umorjenko krožite dve verziji: prva, da je to šansonetka Lucija Fabré, (to je njeno pravilno ime!); druga verzija, da je to Föderanova hči. Danes je dokazano, da je umorjenka zares šansonetka Fabré, ki je nedavno temu nastopala v „Gambrianusu“ in potem v „Excelsioru“ v Barkovljah. Ta gotovost pa ne izključuje druge verzije, marveč je — na podlagi njegove korespondencije — jako vtemeljeno domnevanje, da je bila umorjena šansonetka ob enem — morilčeva hči!

Identificirana je bila nesrečna žrtev potom gledališkega agenta Medea, gospodarja „Gambrianusa“ in šansonetk Pini Nissicor, Hamilton Monteverde, Marie Florette, Cléo Diamante in Eme Durva. Vsem tem je bila pokazana glava umorjenke in so jo prepoznali. Floré Florentini (tako se je ista svoj čas priglasi) se je porodila v Milanu in bila pristojna v Bonne na Alžirskem. Govorila je vedno francoski, italijanski je lomila le za silo. Ta tudi tajinstvena oseba je prišla v Trst pred kakimi štiridesetimi dnevi. Najprej je nastopala v „Excelsioru“, po pretoku petnajstih dni pa v „Gambrianusu“, kjer je tudi nastopala kakih 15 dni. Potem je bila brez službe. Stanovala je na Acquedotto št. 6. Ze tedaj je k njej prihajal Föderan na obiske in 23. t. m., torej štiri dni pred umorom se je uboga Fabré preselila k njemu.

Vsi jo popisujejo, kakor dobro žensko, ki je v prostih urah pridno delala doma.

Kakor se je bila pogodila z g. Medea, je dobila sedaj angažma v Milanu. Radi vočje gotovosti je Medea tja telegrafiral, a dobil odgovor, da je ni tam.

Umorjenka je imela sina.

Vedno je revica govorila o svojem dvajsetletnem sinu, ki da študira v nekem kolegiju v Tunisu in za čegar vzgojo je morala skrbeti.

Kdaj se je vršil umor?

Ob 9^{1/2} uri jutraj v soboto so razni sosede hiše št. 272 slišali vpitje v hiši. Sosed Ferluga pravi, da krič je bil obupen, kakor da bi ženski glas zakričal: „Aiuto papà“. Brčkone pa je kričala francoski: Pas, pas! (Ne, ne!). On da je hotel iti po redarje, ali žena mu je rekla, kaj da se briga za tuje stvari. (Nihče ni maral za prevzetnega Föderana). Ali vest ga je vendar nekaj pekla. A videl je v veži zločinske hiše 16-letnega sina Cegličeve (!!!) in pred hišo dva zidarja, na katere ni napravil krič nikakega vtisa. Kmalu potem je stopil iz hiše Föderan sam in se šalil s Cegličem in zidarjema. To je Ferluga pomirilo in mislil je pač, da se je Föderan le ekregal z ono tujo damo. O drugih natančasti povemo tozadevno še jutri.

Včeraj ob 11:30 sta sodna zdravnik dr. Xydias in Castiglioni razparala truplo oziroma dotične kose, ki se vsi nahajajo v mrtvašnici. Sekiranje je dokazalo, da je bila Floré

zabodena v srce

z bodalom, kar je povzročilo smrt.

Morilec je brčkone v nedeljo po noči

razsekal truplo,

vrget prvi omot z glavo v morje, sezgal obleko umorjenke in spravil n. pr. nekoliko kosti v klet. (Videli sta to dve mali punčiki). Da je šel domov, je to videl nek policijski agent.

Morilec vse taji!

Kljubu uničujočim dokazom taji Föderan z neko nezasišano brezbriznostjo skratka vse. Radi pomanjkanja prostora povemo jutri o načinu njegove samooobrambe.

Iz vzrokov, ki jih ne moremo objaviti radi diskretnosti je nastal sum, da je Föderan v zvezi z nekim

senzacionalnim tržaškim zločinom, ki je predlanskem bil izvršen in ostal še vedno — tajnost.

* * *

Tu podajamo podatke, ki jih je do pozne ure nabral naš drugi poročevalec:

Razmerje med morilec in Cellčev.

Nagib groznega čina je bil dobičkaželjnost. Gotovo je, da je bil Föderan ljubimec vdove Cellč, ki je stara okoli 50 let. Znano je o njej, da je bila skupaj z nje pokojnim

možem vratarica na postaji južne železnice. Še pred smrtjo moževa, je bil Föderan, ki je bil pri njih na stanovanju, s Celičevom v intimnih odnosih. Po smrti moževa, pred dobrim letom, je Celičeva zapustila službo ter je šlabaviti v ul. Stella št. 2, III. nadstropje. Dajala je v najem sobe tudi na uro in je živela nadalje v intimnih odnosih s Föderanom, ki je bil upravljal hišo št. 272 v Rojanu in ki je tudi razpolagal z njenim denarjem. Oba sina Celičeva, eden star 16, drugi 12 let, sta živela z materjo, ki ima tudi dekle.

Glede skrivde vdove Celič se ne more reči ničesar, vzhic temu da se med ljudstvom v Rojanu razširja govorica, da je ona nesla glavo umorjene v morje. V ponedeljek zvečer ob 10. in pol uri so jo policijski agenti aretirali v nje stanovanju. Po zaslišanju na policiji so jo izročili v zapor v ulici Tigor. — Dosedaj je še vedno v zaporu. Celičeva je govorila z Föderanom deloma nemško deloma slovensko. — Isti jo je prihajal pogostoma obiskat, in večkrat sta oba skupaj izšla, o tej priliki ona vedno v klobuku, dočim je sama izhajala brez klobuka. Tudi je pripovedovala, da jo Föderan kmalu poroči.

V soboto zjutraj je Celičeva šla na stanovanje Föderanova, in tu je prišlo med njima do burnega prizora, bržkone radi tega, ker je zvedela, da ima Föderan novo razmerje z žensko, ki je bila potem umorjena.

Föderan, kateremu je ugajalo brezposleno življenje, je bil vsled goromnenega prepira potrt in bržkone je sklenil znebiti se ženske, ki jo je bil malo dni prej privedel v hišo ter si polastiti njenih draguljev (v vrednosti kakih 3000 K) in njenega denarja. Hotel si je polastiti dragocenosti, da bi se poročil z vdovo Celičevom, ki je tudi imela nekoliko denarja.

Je li bil o tem s Celičevom sporazumljen? To je tajna. To pa se ne daja izvajati iz raznih indicij, izlasti ne iz dejstva, ker je Föderan skušal skrivati pred Celičevom novo razmerje in tudi iz tega, ker je pravil drugim osebam, da je sanšonetka njegova nezakonska hči.

Včeraj zjutraj se je komisija podala na stanovanje Föderanova v Rojanu, kjer je vse natančno preiskala. Našla je za aretiranca uničujočega materijala. Komisija je našla obleko, na kateri so bili sledovi krvi, ki jo je Föderan imel v trenutku, ko je izvršil zločin. Na vrtu pod hišo so našli pepel, ki je očitno prihajal od obleke, ki jo je imela nesrečna ženska na sebi, ko je bila umorjena in ki jo je morilec sežgal in pepel zakopal na vrtu, da bi se izgubil vsak sled.

Konstatiralo se je, da je bila Göttinger, soproga kleparja, ki biva v pritličju iste hiše, ki je v soboto slišala obupne klice sanšonetke, v trenutku ko je bila v hiši umorjena.

Včeraj je dala oblastnja fotografirati truplo Fabre, katero so iz posamičnih kosov zložili skupaj.

Föderan je prodal dragulje umorjene Fabre. Kje je bil morilec v ponedeljek.

Policija je konstatirala, da se je Föderan v ponedeljek zjutraj podal k zlatarju Ivanu Krizka na Corso št. 13 ter da mu je ponudil na prodaj brošo, verižico iz korala in pisalo orodje. Krizka jn kupil brošo in korale. Potem mu je Föderan rekel, da ima na prodaj še druge predmete, češ, da mu je pred kratkim umrla žena in da se hoče omenjenih predmetov znebiti. Dokazano je, da so bili omenjeni predmeti umorjene sanšonetke. Več drugih draguljev je Föderan zastavil na „montu“ in so tudi našli pri njem dotične zastavne listke. Več predmetov še manjka in policija preiskuje, kam da so prišli.

V ponedeljek popoldne je bil Föderan na kosilu pri vdovi Celičevi. Obe doval je z veliko slastjo, se šalil in se smijal. Po 1 uri je odšel in kakor znano, zvečer so ga aretirali.

Kako je prišla policija na sled?

Včeraj smo, kakor smo v naglici zvedeli, poročali, da je po papirju, v kateri je bila zavita glava, prišla policija na sled zločinu. To je res, ali treba pojasniti, kako se je to zgodilo.

Papir ni bil notni papir, marveč debel papir za omote, premočen od vode. Policijski uslužbenci, ki so omot preiskovali, so našli na papirju dve etiketi, raztrgani in premočeni ter poštni pečat. Na prvi etiketi, to je na polovici te tiskane etikete je bilo čitati besede

BOSW

druga pisana etiketa kakor naslov naročnika:

HERRN
FÖDR

poštni pečat je imel ime mesta pošiljatelja: Wien z datumom.

Policijski uslužbenci so takoj sodili, da je morala neka dunajska tvrdka poslati v omenjenem papirju, v katerem je bila zavita glava, kako stvar, so pregledali dunajski imenik trgovskih trgov in tako so doznali, da se nahaja v I. dunajskem okraju Wollzeile 1, protokolirana trgovina z muzikalijami: Bosworth & Co. V. Kratochwill Nach. f.

Na to so takoj telefonirali na Dunaj policijski oblasti, naj poizve pri omenjeni tvrdki, komu da je dne označenega na pečatu, poslala blago. Ime naročnika, da začneja pa z: Föder. Tako je policija doznala polni naslov: Julija Föderana pl. Föderansberga in takoj si je mislila, da mora isti kaj vedeti, kako da

je prišla ženska glava v morje. Na ta način je prišla oblastnja, kakor znano, na sled groznemu zločinu.

Pogreb umorjenke.

Danes ob 11. uri zjutraj se bo vršil pogreb nesrečne žrtve. Kakor je soditi po pripravih, bo isti krasen in privabi velikansko množico ljudi.

Tržaška mala kronika.

V Grljanskih vodah. — Ženska rešila 2 dečka, ki sta bila v nevarnosti, da utoneta. Sama in še dva rešitelja so bili tudi v življenski nevarnosti. — Kakor je znano, se nahaja več družin iz Trsta na letovišču v Grljanu. Te družine, kakor tudi drugi ljudje prihajajo vsaki dan iz Trsta, se hodijo kopat v morje na obal pod Grljanom. Med letovičarji je tudi družina dra. Daveglia, a z družino je tam tudi 13-letni nečak dra. Daveglia, imenom Gaston. Predvčeraj malo pred poludne se je bil šel Gaston (kakor običajno) kopat. A komaj je bil v morju, je slišal, da ga nekdo kliče na pomoč. Ozrl se je in zagledal 11 letnega dečka (o katerem se je pozneje izvedelo, da je doma iz Gradca in da se nahaja v Grljanu na letovišču z guvernantom). Ta deček je bil namreč zašel v pregloboko vodo ter je bil v nevarnosti, da utone. Gaston je takoj pohitel na pomoč. Treba povedati, da je Gaston dober plavalec. Dospel do dečka, ki je bil v nevarnosti, mu je Gaston velel, naj spleza na njegov hrbet da ga bo on nesel na kopno. Deček je res storil tako. A ko sta bila v najgloblji vodi, se je deček s tako močjo oklenil Gastona, da so temu pošle moči in je začel pešati. Bila sta v trenutku oba pod vodo. Ljudje, ki so gledali z obali ves prizor, so zagnali krik: vsi so bili prestrašeni, a nihče se ni zganil na pomoč potopljajočima se dečkama. Neki stari gospod se je res spustil nasproti dečkoma, a ker ni znal plavati, se je moral na svojo žalost vrniti, ne da bi bil kaj pomagal. V tem je pa gospa Daveglia, Gastonova teta, kar oblečena skočila v morje in pohitela na mesto, kjer sta bila dečka izginila pod vodo. Ko je dospela do njiju, ju je našla, ko sta se zvijala in premetavala pod vodo: Gastona je oni deček tiščal in mu tako branil pomagati si na površje. Gospa je prišla malega Nemca in ga odtrgala od Gastona in ta poslednji je začutili se svobodnega takoj prišel na površje in začel plavati proti obali, katero je tudi srečno dosegel. — A s tem še ni bilo konec: mali Nemec se je trdno oklenil gospe, in sedaj je bila ta v nevarnosti, da vtone z njim vred. V tem je pa skočil v morje kar oblečen in z naočniki neki stari gospod (imenoma Egidij B. vodja ljudske šole v Trstu, a sedaj na letovišču v Grljanu) in ta je vzel gospej iz rok malega Nemca in ga nesel na obal: deček je bil nezavesten. Gospa je pa v tem skušala priplavati na obal, a v tem poskusu je obnemogla in izginila pod vodo. No, gospod E. B. je šel tudi njej na pomoč in je spravil tudi njo na obal. — Na obali so se pa ljudje — mej njimi dr. Veronese in dr. Bechtinger — potrudili, da so dečka in gospe spravili k zavesti, Gospa Daveglia in g. E. B. sta morala v posteljo s hudo mrzlico.

Smešnica. Deček (sam pri sebi): Jutri moram k spovedi, a greha nimam nobenega. Vem, kaj storim. Materi vzamem eno krono, tako bom imel greh in povrh še krono!

Koledar in vreme. — Danes: Marta devica. Jutri: Abdon in Senen. — Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne: + 31° Cels. — Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: Oblačno spremenljivo. Zmerni vetrovi. Vroče. Tendence za nevihte.

Društvene vesti.

Na splošno zahtevo priredi tamburaški odsek „Kola“ v nedeljo dne 23. avgusta D. Vošnjakovo „Lepo Vido“ drama s petjem v 5 dejanjih. Toliko naznanja slav. bratskim društvom glede odločevanja dneva za morebitne prireditve.

Klubu „Boljša bodočnost“ so podarili o priliki proslave 20-letnice obstanka slov. šole sledeče gospodje in gospe: Obitelj Gobac K 1-20, N. N., Obitelj N. N. in Milka Mančko po K 5—, Perhauc Jakob K 5—

NESTLÉ-jeva

Prisnana redilno sredstvo

za zdrave in bolne otroke kakor tudi za bolne na želodcu.

Obvaruje in odstranjuje otročjo drisko in bluvanje, črevesni katar. Knjižica: Otroška hranitev zaslonj pri NESTLÉ

Dunaj I. Biberstrasse 11.

Zdravnik in ranocelnik

Dr. Dinko Tecilazić

specialist

ZA OTROŠKE BOLEZNI

v ulici Stadion 6. I. n. Telefon 18, IV (glejati. Felece)

ter ordinira od 2. do 3. ure popoldne.

TOVARNA POHIŠTVA

Aleksand. Levi Minzi

Trst — ulica della Zesa št. 46.

Zalogo:

Piazza Rosario šte. 1.

Ulica Lazzaretto vecchio šte. 36.

Trajna zaloga pohištva:

ulica della Sanità šte. 14.

Pisarna:

ulica Lazzaretto vecchio šte. 36.

Katalogi, načrti in proračuni na zahtevo.

Telefon: 6-70; 6-58. (Za informacije vprašati 6-70).

UMETNI ZOBJE

Plombiranje zobov

Izdiranje zobov brez

= vsake bolečine

v zobozdravniškem kabinetu

Dr. J. Čermák in G. Juscher

TRST

ulica della Caserma šte. 13. II. nadst.

Št. 632

Javna dražba.

Županstvo Marezige pri Kopru odda delo za zgradbo nove ljudske šole v Truškah, ki je proračunjena na 25.000 kron. Pismene ponudbe z označenjem, koliko procentov je pripravljen podjetnik popustiti od proračunje vsote, naj se dološljejo obični do 10. avgusta t. l. Načrt na ogled v občinskem uradu vsak delavnik od 9.—12. in od 2.—6. ure.

Županstvo Marezige

dne 26. julija 1908.

Župan: KOCIJANČIČ.

Prodajalnica švicarskih ur

JOSIP OPPENHEIM

urar in izdelovatelj časomerjev.

TRST — CORSO šte. 5 — TRST

blizu knjigarne Vram

Bogata izbira zlatih, srebrnih in kovina-

stih ur.

Stenske ure z modernim zvonilom.

Prstani, uhani, verižice i. t. d.

po zmernih cenah.

Popravljanje se izvršuje po dogovornih cenah in z garancijo.

V prvi avtorizovani šoli za skušnjo

enoletnega prostovoljstva

TRST - ulica delle Poste 10

s italijanskim in nemškim učnim jezikom odprt je letni tečaj tekom poletja. Na stotine usposoblencev iz te šole dobili so izvrstne službe.

Ravnatelj, gimnazijski prof. Riccardo Michs.

Tržiška tovarna za olja, mazilo za vozove, kemiški proizvodi

Kollar & Breitner

Tovarne: Katram, Asphalt, Karton za pokrivanje, lesni Cement, Karbolinej, Naftalina „GROSSOL“ itd. itd.

Grossol

za sedaj priznano kakor najbolje in najtrajnejše mazilo, ki ohranja nove in stare plasti na asfaltnih kartonih, skrilnih ploščah in vsakovrstnem laminu.....

Asfaltirani kartoni, izolatorni kartoni, lesni cement, karbolinej, karbolna kislina, asfalti in drugi proizvodi iz asfalta in katrama, opolska olja, mast za stroje, mazila za vozove, priznane in najboljše znamke (registrirane) mast za vagone, mast-vaselina za kože, mast za orožje, voščilo za čevlje itd.

Tovarna in pisarna v TRŽIČU (Monfalcone) pri Trstu.

Največja zaloga stekla in porcelana

Popolnoma konkurenčne cene.

za domačo rabo in gostilne.

JAKOB

HIRSCH

TRST, ulica Cavana 15

(nasproti škof. palači. Tel. 1350.

Vrsta vrčka šte. 5

Vrsta vrčka šte. 4

CARLO GORTAN Zaloga olja - Trst - V. Santa Caterina 13. Prodaja na veliko in na drobno

TELEFON 865.

Košmerlj Ivan in Blazič Štefan po K 3.—, Vavovec Katarina, Krebelj Ivan, Srebotnjak Fran, Babič Gregor, Mahne Anton, Jeraj Peter, Sirk U., Lenček Anton, Susteršič Aug. in Cividini Tomislav po K 2.—, Antončič Eran, Kosič Henrik, dr. Fran Mandić, Bratuž Peter, Czurda Ana, Furlan Josip, Stramšek Lovrenc, Zavadil Josip, Sirok Andrej, Mikeluci Marija, N. N., Počkaj Ivan in Lozej po K 1.—, Spilar Ivana 60 stot. N. N. 40 stot. Pevsko društvo „Ilirija“ K 4.90, Tamburaški oddesek „Kola“ K 5.—, Vstopnino so preplačali sledeči gosp.: Černigoj K 1.20, Basa, N. N. po K 1.—, dr. J. Mandić 80 stot., Pregelj, Kosič, Kosič, Perlič Or., Čretak Cetin., Gombač Franja po 60 st. N. N., N. N. po 30 stot. N. N. Male, Telj., Jurišević, Škrinjar, Kostrin, N. N. Skrk, N. N., N. N., N. N., Franežič, N. N. po 20 st. N. N. 10 stot. Vsem cenjenim darovalcem in darovateljicam bodi tem potom rečena: „Srčna hvala“.

Odbor si šteje tudi v dolžnost izreči hvalo: pevskega zboru „Čitalnice“, pevskega društvu „Ilirija“ ter tamburaškemu oddesku društva „Kola“ za krasno izvajanje vspešnih točkov. Hvala gosp. Vinku Engelmannu za njegovo predavanje o zgodovini naše šole. — Ravnotako hvala diletantom g. Drag. Vrabec, Antonu Strelsky in gospici Josipini Talmajner, ter gospicam razprodajalkam razglednic in srečec.

„Zavarovalnica goveje živine“ v Lonjerju pri Trstu priredi javno tombolo v nedeljo dne 23. avgusta. Srečka stane 40 stot.

Telovadno društvo „Tržaški Sokol“
Bratje Sokoli!
V nedeljo 2. avgusta t. l. priredimo izlet v Vipavo. Razpored izleta sledeči: Trst — Opčina peš; Opčina (od kolodvora drž. železnice ob 6. uri 15 min.) — Stanjel z vlakom; Stanjel — Ajdovščina Vipava — Branica — Stanjel peš; Stanjel — Trst z vlakom. Odhod izpred Narodnega doma ob 5. uri zjutraj. V Ajdovščini obed. Podpisani odbor pozivlja brate da se mnogobrojno vdeležijo tega izleta v društvenem kroju.

Na zdar!

V Trstu, dne 28. julija 1908.

Odbor.

Darovi.

Za društveno zastavo, N. D. O. ki se razvije dne 9. avgusta t. l. so nadalje darovali: Skupina zasebnih težakov 17 K 30., dr. I. M. 3 K, A. K. 2 K, Požar Jos. Pinghard Jakob, Mihevič Jos. po 1 K, Kreževič Ant. 80 st., Bufon Jos. 60 stot., Švigel Ferd. 20 st. Živeli darovalci in njih posnemalci!

Nar. delav. organizacija.

Udeležbo na slavnosti N. D. O. dne 9. avgusta t. l. so prijavila do danes sledeča društva:

1. „Čitalnica“ pri sv. Jakobu korporativno. 2. Pevsko društvo „Ilirija“ pri sv. Jakobu korporativno z zastavo. 3. Pevsko društvo „Velesila“ korporativno iz Škeda. 4. Pevsko društvo „Slava“ korporativno z zastavo iz S. M. M. Spod. 5. Pevsko društvo „Zvon“ z Opčin korporativno. 6. Pevsko društvo „Zora“ iz Vrdele korporativno. 7. Pevsko društvo „Slovan“ iz Padrič korporativno z zastavo. 8. Pevsko društvo „Lipa“ iz Bazovice korporativno. 9. Pevsko društvo „Zarja“ iz Rojana korporativno z zastavo. 10. Pevsko društvo „Hajdrih“ iz Proseka. 11. „Tržaško podporno in bralno društvo korporativno z zastavo. 12. Pevsko društvo „Slovanska straža“ iz Gropade korporativno. 13. Pevsko društvo „Zvonimir“ iz Rocola korporativno.

Vesti iz Goriške.

x Mestni svet goriški je imel v soboto sveder sejo, katere se je udeležilo (kar je z ozirom na prvo točko dnevnega reda jako značilno) le 14 svetovalcev. Šlo se je namreč za to, da se prazni šestdesetletnica cesarjevega vladanja. Župan dr. Marani je stavljal predlog, naj se v smislu cesarjeve želje ustanovi zavod za vzgojo zanemarjenih in zapuščenih otrok ter priporočal, naj se v ta namen dovoli znesek K 30000, kar je bilo sprejeto enoglasno in brez prigovora. Zastopnik vlade okrajni glavar grof Attems, je mestnemu zastopu čestital na tem sklepu, rekoč, da obvesti o tem nemudoma namestništvo, da sporoči vladarju.

Dalje se je sklenilo zavarovati novo kavalerijsko vojašnico pri Ogrski Francoski zavarovalnici, ki je stavila ponudbo, da se plača od vsakih zavarovanih tisoč kron 40 stotink letne premije, od katerih se odbije še od vsakih plačanih 1000 K 20 odst.

Zahteva deželnega šolskega sveta, naj mesto razširi poslopje realke, ako se noče, da se bo število dijakov nižalo, se je odbila z motivacijo, da se mesto ne čuti obvezano, donosati večih stroškov za državni zavod, ker občina je obvezana vzdrževati le ljudske šole. Za srednje naj pa skrbi država sama! Zahteva se srednjih šol z italijanskim učnim jezikom. Dnevni red je bil že dovršen in župan je

mislil zaključiti sejo, ko se je oglasil neizogibni dr. Pinavšig, zahtevajoč besede in nujnost za svoj predlog, ki se glasi: Glede na to, da vojak izjavijo in napadajo meščane, se nalaga mestnemu odboru, da ta naznani to pri tožbo vojaškemu zapovedništvu z opombo, da so se take stvari prej le redko dogajale, sedaj pa, ko je nastanjena v Gorici tudi konjanica, so pa vedno na dnevnem redu in zahteva odpočet. Predlog je bil v sprejet enoglasno.

Ta predlog je pravi „rečem ti, da mi ne porečeš“, kajti dokazano je, da Lahi brez oziroma izjavijo in napadajo dragonarje in topničarje; če pa so potem izjavili dobili kako po pleh, naj si krivdo pripišejo sami sebi! Zakaj pa laški listi do sedaj še niso navedli niti enega imena po vojakih napadenih Lahov? Edino za to, ker so sami izjavili odpor. Zakaj pa Slovenci nimajo z vojniki nikdar prepričev in prepev? Zato, ker so z njimi prijazni in jih ne zasramujejo. To naj vpoštevata dr. Pinavšig in mestni svet! Vojaško zapovedništvo da obema gotovo zaslužen odgovor!

Dva vojaka utonila. V Tržiču sta pri kopanju utonila četovodja Štefan Kubica in prostak Ivan Nemec od lovskega batalijona št. 1, ki je v garniziji v Tržiču. Nemec je hotel Kubico rešiti, a pri tem sta oba utonila.

Vesti iz Kranjske.

Grozde prodajajo na ljubljanskem trgu po 1 K 60 stot. kgr.

Vesti iz Štajerske.

Konjerejsko zadrugo za povzdigo konjereje namerajajo ustanoviti za Brežce in okolico.

Celjski Nemci hočejo ustanoviti obrtno hranilnico in posojilnico.

V Rojanu se oddaja v najem dve stanovanji. Hiša nova. — Bole, št. 346.

Zaloga vina istiskega I. vrste po 25 K hkt od 56 litrov naprej. — Kraški teran po dogovoru. — Jože Čebulec v Sežani. 1038

Odprla se je 27. julija otvorila se je na Opčinah (pot proti Sežani) nova gostilna Rizzo. Točil se bo kraški in istrski teran ter belo vipavsko. Izvrstna kuhinja. Cene zmernne. 1097

Pošten 20-letni mladenič išče službe, za slugo ali blapca. Naslov Edinost. 1123

Ugodna prilika! Prodajo se novi šivalni stroji (elegantni in lahki) za družinske potrebe s 3-letno garancijo po K 64.—. Preprodajalcem se da popust. — Ulica S. Caterina 9, Dvorske, Skladišče 1 A. 1099

Pes strog varuh, le 7 mesecev star, Turko, je na prodaj. Šcorcola, zaloga Vipavskega vina.

Na prodaj hiša s 3 prostori in 3 kosi aemlje v Pliskovici. Oglasiti se Via Sapone št. 5, IV. nad., vrata 12. 1117

Iščem poštenega učenca za trgovino jestvin. — Leopold Žg ur, Trst, ulica Poste št. 5. 1124

Išče se v „Dvorcu“ meblirana soba, po možnosti s hrano. Naslov: „Dvorec 100“ pri „Inser. odd. Edinosti“. 1120

NOVA MESNICA

koši, vampe in osoljeni jeziki. Vse po najzmernejših cenah. Udani C. Sovrano.

Pietro Cucit

mizar

Trst, ulica Fontana št. 7 in 9.

Specijalist za razkošno pohištvo vsakega kroja.

Vsakovrstna dela v lesu.

Prosi se da se zopet oglasi deček Kermauner kateri se je naznanil pri fotografu Jerkiču, ulica delle Poste 10. 1113

Trgovina jestvin sprejme takoj poštenega učenca. Prednost onim, ki imajo veselje do trgovine. Ponudbe pošiljati pod „Primorec“ glavna pošta. 1112

Proda se krasna gostilna, ki prinaša dober dobiček, z mebliranim stanovanjem ob morju. Vse v najlepšem redu. Potrebno je znanje slovenskega in italijanskega jezika. Cena po dogovoru. Kavarna „Moncenio“ Babini. 1114

Za kupoprodajo gostilen in pivovaren, najame gostiln, obrniti se je do BABINI, kavarna Moncenio. 1115

Pri Josipu Križman v Hrpeljah št. 58 se toči izvrstno istrsko vino prve vrste po 26 K ali 13 goldinarjev hektoliter in na drobno po 32 kr. liter. 1116

Alojz Legat Trst — Amerigo Vespucci št. 12. Prodajalna jestvin — točna potrežba, cene zmernne. 671

Izvrstno istrsko vino prodaja Martin Krajač v Fontani pri Visaru. Ima na razpolago 1500 hekt. Vино ima 10 stopinj. Na željo pošlje uzorce. 1022

Na prodaj hiša, 5 prostorov in 600 klastrov zemlje. Sv. Ivan, Skorklja 218. 1110

Na prodaj hiša v Sežani s 4 sobami, kuhinjo in kletjo, pripravna tudi za obrt. Več pove Ins. odd. Edinosti. 1098

Prodajo se obleke za moške in dečke. Plačilo na mesečne ali tedenske obroke. Ulica Caserma 12, I. 892

V prodajalnici jestvin

Domenico Moretti

Trst, ul. Giuseppe Gatteri št. 20

vogal ulice Farneto
prodaja se po najzmernejših cenah sladkor, kava, riž, zmesi, moka, naravno maslo surovo in kuhano, vino, pivo in likorji v buteljkah itd. Spisateljstva praskih in S. Danjolskih snjati. Poštne pošiljke po zmernih cenah.

DANIELE PILLIN

TRST - ulica Acquedotto 94

TELEFON 241.

Velika zaloga gašenega in živega apna.

Tovarna cementnih plošč in zaloga oglja za peči.

ANTON JOGAN, mizar

Sprejme vsakovrstna naročila in popravljanja.

Ima vedno pripravljeno pohištvo za spalne in jedilne sobe ter kuhinje.

TRST — ulica Farneto 45.

Poreška klet

Filijalka na Opčinah št. 176

IVAN STANICH

veleposetnik v Istri
rodaja

TERAN

najfinije vrste do 14 krajc
liter v sodih najmanj 56 litrov

Na drobno po 20 krajc. liter.

STARA MIRODILNICA
Fed. F. Huber Succ.
TRST, ul. Barriera vecchia št. 26.
BOGATA ZALOGA
barv, povlak, čoplov, pramenj, kemičnih izdelkov, miner, vod, parfimov, zamah, železne žice, elastike za cepljenje, mila in STEKLENIH SIP. Zaloga žvepla in modre galice.

Hočete se prepričati?

obiščite velika skladišča
Marije vdove Salarini

Ponte della Fabra 2 (vokal Torrente). ul. Poste Nuove 6 „Alla Città di Londra“

Velik izbor izgotovljenih oblek za moške, dečke, kostumi za otroke. Povrtniki, močnje jape, kožni in raznih paletov. Obleke za dom in delo. Delavnice obleke. Tirolski ločen. Nepremičljivi plašči (prstni, angliški). Specialiteta: blago tu in iz tujine. Izgotovljajo se obleke po meri po najzmernejši modi, točno, solidno in elegantno po nizkih cenah.

Nova prodajalnica ur in dragocenosti

G. BUCHER

(ex drug Drag. Vekjeta)

CORSO št. 36 — TRST

Nasproti prejšnje prodajni. DRAG. VEKJETA.

Bogati izbor zlatanice, srebrnine, dragocenosti in žepnih ur. Kupuje in zmenjuje staro zlato in srebro z novimi predmeti. — Sprejema naročbe in popravila vsakovrstno, srebrnino in žepne ure. Cene zmernne.

Giuseppe d'Andrea

Teracerarski mojster

Trst - San Giacomo in Monte 6

Prvo podjetje za navadna in fina teracerarska dela

obstoječe od leta 1852

Sprejme se tudi popravljanja.

Shajališče v Mirodilu Mizzan (S. Giacomo) S. Jakob.

Odlikovana tovarna glasovirjev

E. WARBINEK

Trst, Piazza Carlo Goldoni 12 (vokal Corso—Via Nuova)

SPECIJALITETA pianinov, glasovirjev svetovnih vrst STEINWEY in JONS v New-Yorku, Schweighofer itd.

Elekt. pianini, orkestroni, harmoniji.

Izposojuje. — Menjuje. — Daje na obroke. Popravlja. — Akordira po zmernih cenah.

EDINA HLADILNA PIJAČA JE:

Sumeči citrat ZIRILLI

Šumeči citrat „Zirilli“ od vseh cenjen radi neoporečnih higijeničnih lastnosti, napravi jako prijetno, okusno in hladilno pijačo.

NB. Šumeči citrat „Zirilli“ je na prodaj samo v sledečih mirodilnicah: Cilia, Ernest Alessio, Alojz Battistutta, Bisiach, Bolle, Brachetti, Bertolo, Brusadin, Brusini, Cumar, Dapretto, Demenia, Dimitrievich, Fornasari, Gatter, Glaschi, Glinscheg, Guarini, Kimez, Krasna, Lavagna, Nagelschmit, Pasco, Petrone, Pettorich, Poropat, Rizzoli, Rutter, Scussinegli, Skok, Toso, Ursich, Wurur, Zadnik, Zernitz, Larzenov, Zudonigo.

Ker se da hitro napraviti in radi svojih dobrih lastnosti ne bi smel manjkati v nobeni družini.

Nobena pijača ni tako zaželjena kakor ta hladilna pijača, posebno pa v poletnem času in v toplih krajih, kjer se jo porabi v veliki množini.

Šumeči citrat „Zirilli“ je, čeprav ni zdravilo, izvrstno sredstvo proti želodčnim boleznim. Slabi tek, duh iz želodca, suhota jezika, bljuvanje in pregretje neha takoj, ako se pije to hladilno pijačo samo kot odžejajočo. Vsi oni, ki slabo prebavljajo, bi morali rabiti ta izdelek, ki nadkriljuje vse druge pijače te vrste.

NB. Šumeči citrat „ZIRILLI“ ni enak drugim izdelkom slabe vrste, katere se prodaja, ampak ima jako prijeten okus, in napravi izvrstno šumečo limonado. Ako se kupuje na drobno, paziti treba na prevaro; poskusiti treba, ako ima limonadov okus. V steklenicah nosi znamko trdke

Tovarna: Trst, ulica Alessandro Manzoni št. 6. — Telefon 1863.

Zaprto, ki se pojavlja sedaj tako pogostoma, za kar se rabi navadno vsakovrstna mečila, izgine takoj, ako se pije Šumeči citrat „Zirilli“, kateri vzdržuje telo v popolnem redu. Potniki, letoviščarji, oni, ki morajo dosti sedeti ali pa so daleč od zdravniške pomoči, so vedno preskrbljeni s to pijačo, ki jo rabijo v slučaju zaprtosti ali slabosti, tembolj, ker se ohrani dolgo časa radi zrnate oblike, kar daje možnost, da se nosi vedno pri sebi.

Šumeči citrat „Zirilli“ je vrhu tega najuspešnejše sredstvo proti morskimi boleznim.